

*Hvad skal vi konkret spørge eleverne
om i undervisning, vejledning og
eksamen i fagligt samspil?*

Peter Hobel

Institut for Kulturvidenskaber

Syddansk Universitet

Hvad skal vi spørge om?

- bemærk spørgsmål 3 & 4 i basismodellen
- spørgsmålene adresser både fag og fagligt samspil

Den videnskabelige basismodel:

1. Hvad er dit spørgsmål?
2. Hvordan kan du konkret gribe din undersøgelse an?
3. Hvorfor kan du gribe det an på den måde?
4. Hvad kan gå galt i din undersøgelse
 - <http://www.kau.se/nordidactica> (tjek nr. 14:1)

Skrivepentagonen:

1. Problemformulering
hvad spørger du om?
2. Formål og relevans
hvorfor spørger du?
3. Stof, materiale, empiri
hvad spørger du til?
4. Teori, begreber, faglige metoder
hvad spørger du med?
5. Undersøgellesdesign
hvordan spørger du?
 - Efter Rienecker og Stray-Jørgensen

Hvorfor skal vi spørge sådan?

- Eleverne skal i fagligt samspil (og i fag) *anvende* faglig resurser (faglig viden, begreber, teorier, metoder) til at undersøge og løse problemer
- Det faglige samspil tones af studieretningen
- **Læringsteoretisk begrundelse:** man har approprieret (tilegnet sig) et fag, når man kan anvende (og udvikle det)
- **Dannelsesteoretisk begrundelse:** at være dannet er at kunne handle myndigt og autonomt i forhold til problemer – dannelse er en handlekategori
Gælder både i forhold til det civile liv og studie- og arbejdsliv
- Den, der er dannet, anvender sin egen fagligt kvalificerede stemme, når der tales om komplekse problemer, der (evt.) transcenderer enkeltfaglighed

Didaktisk udfordring

- De didaktiske grundspørgsmål
 - hvorfor (begrundelsesspørgsmålet)
 - hvad (indholdsspørgsmålet)
 - hvordan (spørgsmålet om undervisnings- og arbejdsformer)
- Med ovenstående spørgsmål didaktiseres basisfagene/videnskabsfagene til skolen.
- Fx med udgangspunkt i udfordringernes didaktik/epokale nøgleproblemer
- Både fra et dannelsesteoretisk perspektiv og fra styredokumenternes perspektiv kræver det, at eleverne mestrer forskellige vidensformer:
Epistemisk (at have er-viden), teknisk (at kunne kan-viden), praktisk-etisk (at gøre eller ville bør-viden)

Underdidaktisering?

- ”Profilering og faglige samspil – Erfaringer fra projekt Klare profiler i studieretningerne”
- Der refereres til mange og interessante undervisningsforløb
- Men mit – ideosynkratiske – læsning siger følgende:
- Der er fokus på planlægning, logistik og lectio, mens undervisningsforløbene ikke reflekteres didaktisk, men snarere fungerer som eksempler
- Den didaktiske refleksion overgives til den interesserede læser

Didaktisk udfordring

- som den afspejles i styredokumenterne

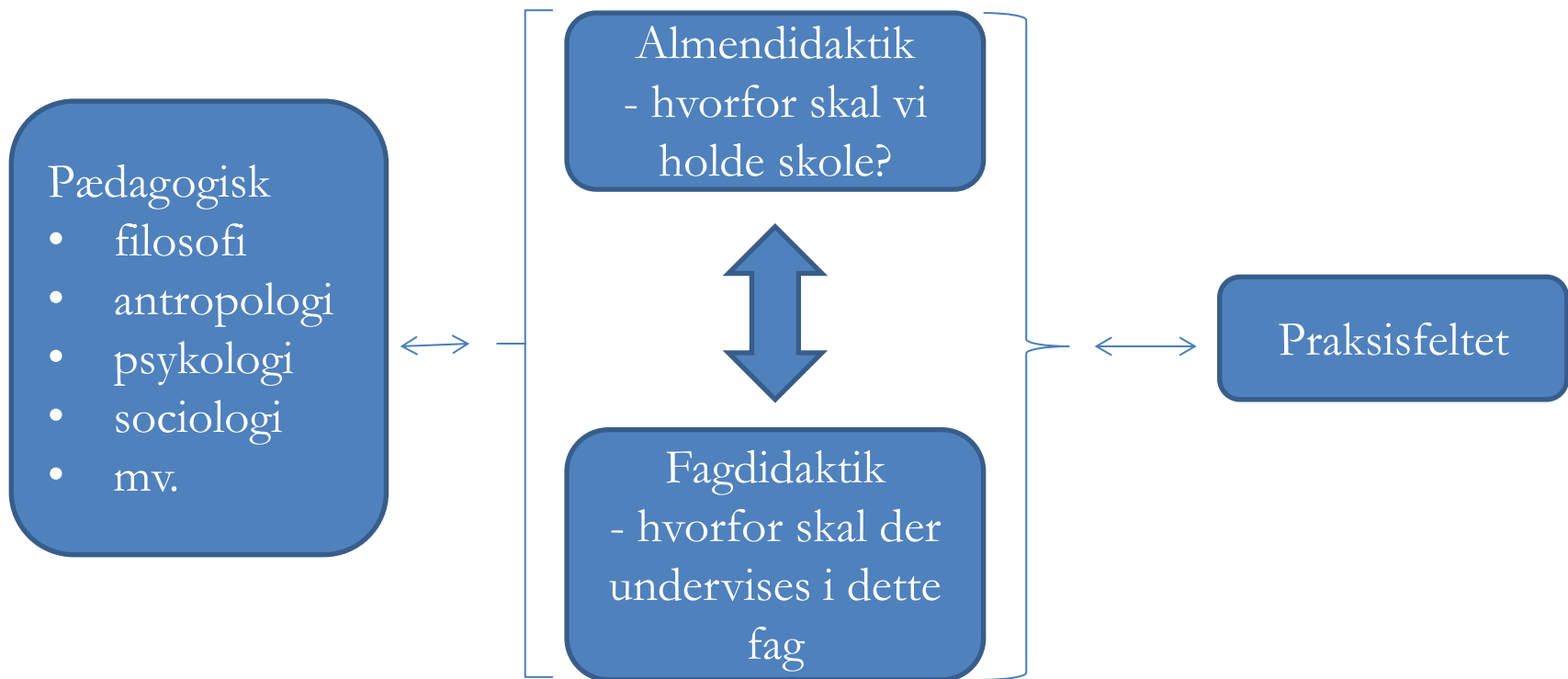
- ”Studieområdet udvikler desuden elevernes bevidsthed om fagenes identitet, forskellighed og samspil om konkrete problemstillinger. Studieområdet udfordrer elevernes kritiske sans og fremmer deres evne til at anvende viden på praktiske og teoretiske problemstillinger af almen, økonomisk og samfundsmæssig karakter.
- Studieområdet medvirker til, at eleverne videreudvikler forståelse af sig selv som individer og borgere i et demokratisk samfund, styrker evnen til at forholde sig ræsonnerende til omverdenen og udvikler forståelsen af menneskers forskellighed på baggrund af personlige, sociale og kulturelle faktorer.”

(Uddrag fra Læreplanen for SO/hhx)

Didaktik

- teori og praksis, som er knyttet til undervisning og læring (i skolen)
(til undervisningens begrundelse, indhold og metoder)

(Udfordringernes didaktik og behandling af epokale nøgleproblemer)

HVAD ER FAGLIGT SAMSPIL?

	Flerfaglig	Fællesfaglighed	Brug af hjælpedisc.	Transfaglighed
Fagintergration i bredden	Mange fag	Typisk 2-3 fag	Et fag støtter kernefag	Typisk 2-3 fag
Og i dybden	Ingen formel dybdeintegration Fag parallelt om samme tema	Dybdeintegration. Fagene løser sammen problemer ”FAGTRIANGULERING”	Dybdeintegration. Hjælpediscipliner tilrettelægges som kernefagsstøtte	Dybdeintegration. Fagene overskrider sig selv og bliver nyt fag
Dens frekvens	Korte eller længere forløb. Evt. flere efter hinanden. Frekvensen kan evt. være dikteret af læreplanerne. Jf. grupperne på hf		Enkeltforløb eller permanent	Permanent

Eksempel 1

Problemformulering til AT (eksamen i 3.g):

- ”Når nu visse barnløse, der ønsker at få børn, kan få det ved brug af rugemødre⁽¹⁾, hvorfor skal vi så ikke tillade brug af rugemødre?”
- (1) dvs. en ‘kommerciel’ og ‘hel’ rugemor. Rugemoderen bliver betalt og insemineres med mandens sæd

Eksempel 2

Problemformulering til synopsis i Kultur- og samfundsfagsgruppen på HF (emnet er danskhed):

- Hvad forstår man ved sammenhængskraft?
- Hvilken påvirkning har Grundtvig og Kierkegaard haft på dansk kultur?
- Hvilken rolle har Estrup spillet for det danske demokrati?
- Hvordan er det danske Demokratis opbygning?

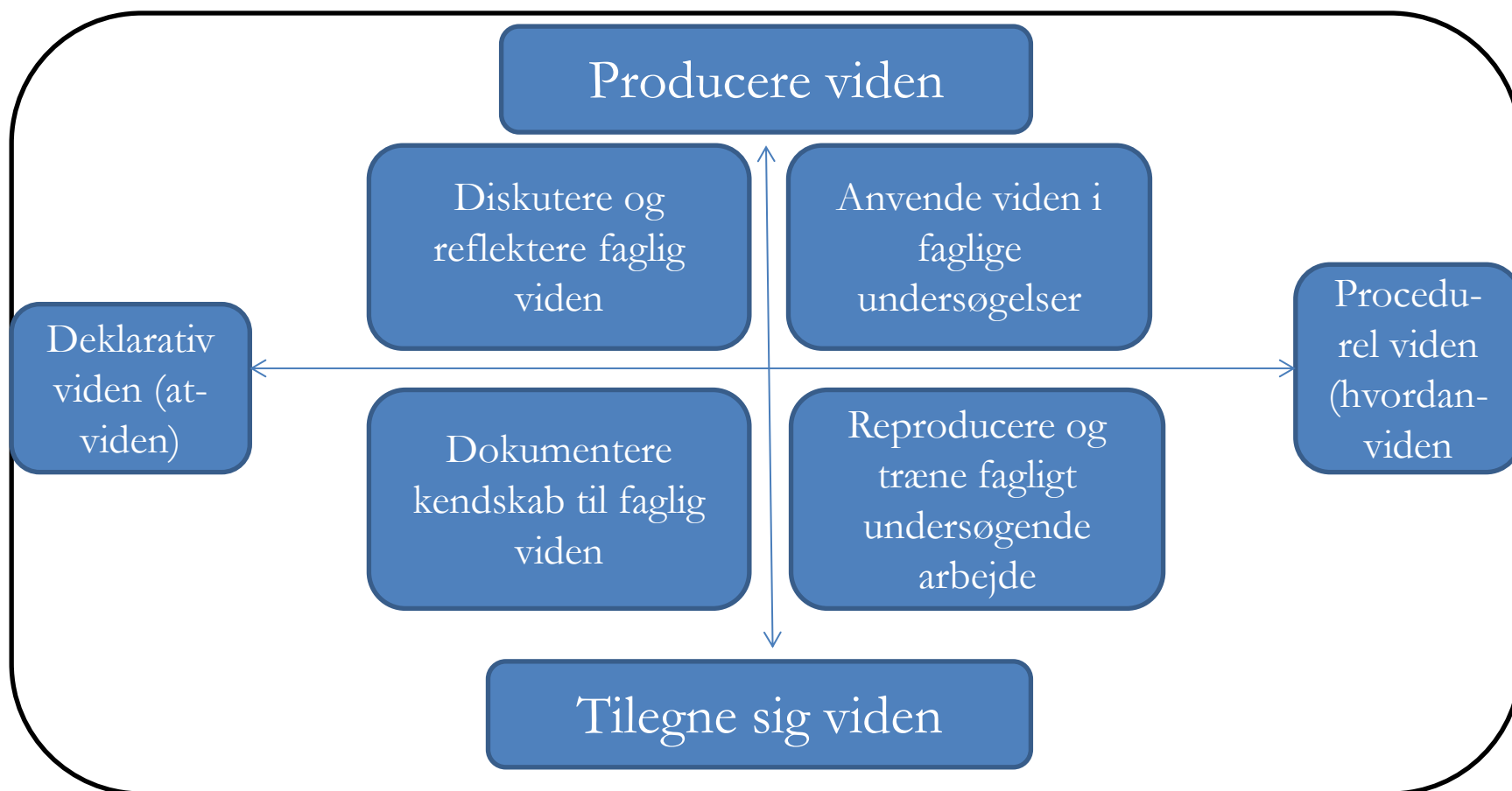
Eksempel 3

- **Opgaveformulering til SRP om Muhammedkrisen (dansk og samfundsfag):**
- Eleven skal redegøre for krisens forløb
- Eleven skal undersøge, hvordan Fogh italesatte krisen
- Eleven diskutere, hvilke motiver der lå bag Foghs håndtering af krisen

Eksempel 4: Skriveordrer i timerne

	KUL	NAT
Match-spørgsmål Kortsvarsspørgsmål	Hvilken slags ondskab findes? Hvorfor er den danske velfærdsmodel et problem i en globaliseret verden?	Hvad indeholder kulhydrater, og hvordan inddeles de?
Spørgsmål, der lægger op til træning af skrivehandlinger (genreskrivning)	Hvad er Grundtvigs syn på fædreland og danskhed?	Find et økosystem og beskriv de biotiske og/eller abiotiske faktorer som har særlig betydning i dette system ... find et dyr som er tilpasset livet i jeres økosystem og beskriv de tilpasninger dyret har.
Perspektiverende spørgsmål	Kan der begås statskup i Danmark i dag?	Er der efter jeres mening gode grunde til at bibeholde eller afskaffe den videnskabelige hvalfangst?

Hvad skal vi – og eleverne – spørge til?

Progressionsspørgsmålet

- **Fra starten:**
- Fællesfaglige projekter, problemformuleringer, videnskabsteoretisk refleksion (jf. slide 2, basismodellen)
- Det er det svære – det skal trænes fra starten (både i fag, SO/AT/faggrupper)
- **Reducér kompleksiteten i starten:**
- Ved at arbejde med emner, der erfaringsmæssigt er lette for eleverne at gå til.
- Og ved at stilladsere kraftigt i arbejdet med problemformulering, videnskabsteoretisk refleksion, proces, etc.

Samspilsdidaktisk planlægning

- et redskab, jf. basismodellen

Fag	Eng	Da	Hi	Mus
Emne (<i>epokalt nøgleproblem</i>)	Renaissance			
Forslag til titel				
Et undrens-spørgsmål				
Data – empiri – materiale				
Teorier				
Metoder				
Kompetencemål				
Arbejdsformer				
Skriftlige processer og produkter				
Forventninger til de andre(s) fag				
Forventning til synergi				

Udfordringen

- Stille spørgsmål *ind* i fag. Træne fagenes resurser
- Stille spørgsmål *ud* af fag. Træne anvendelse (enkeltfagligt eller i samspil)
- Stille spørgsmål, der lægger op til fagtrianglering
- Stille spørgsmål, der er (fag)didaktisk begrundede (hvorfor?)

Dannelse og ... innovation

'Innovation' betegner det

- at nytænke og forbedre (altså ikke blot forandre)
- en eksisterende praksis i verden
- på en etisk forsvarligt måde sammen
- med aktører berørt af og agerende i denne praksis
- og på baggrund af relevant viden.
(Christensen, Hobel og Paulsen)